

Пономаренко О. В., студентка,
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій,
Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів
Науковий керівник: Головка М. Б., к.ю.н., доцент

ДО ПИТАННЯ ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ФАЛЬСИФІКАЦІЮ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ

Пряму загрозу для життя і здоров'я становлять ліки, які підроблені й не відповідають стандартам якості. Вони не тільки не виконують свого призначення із-за відсутності потрібної діючої речовини, але й можуть стати наслідками побічних дій та призвести до страждань пацієнтів.

Метою даної статті є аналіз і дослідження кримінальної відповідальності за фальсифікацію лікарських засобів.

Фальсифікація лікарських засобів не нове явище, своїм корінням воно походить з античних часів, але на сьогодні фальсифікація лікарських засобів набула значного загострення. В Україні продається до 50 % підроблених ліків. Фальсифіковані ліки несуть високу загрозу життю та здоров'ю громадян України, особливо якщо врахувати, що за даними Всесвітньої організації охорони здоров'я найбільша кількість підробок – 42 % – це антибіотики, і 18 % – психотропні речовини. Недостатні штрафні санкції щодо осіб, які умисно збували фальсифіковані лікарські засоби, були однією з причин розповсюдження фальсифікованих лікарських засобів на фармацевтичному ринку. Складність і важливість питання полягає в тому, що фальсифікація лікарських засобів є подвійним правопорушенням, яке полягає в отриманні незаконного прибутку порушниками та підданні небезпеці здоров'я людей, які, купуючи фальшиві ліки, не отримують необхідної допомоги та лікування, погіршують стан свого здоров'я та ускладнюють хворобу [5]. Також ці діяння завдають значних фінансових збитків державі та вітчизняним виробникам фармацевтичної продукції. На сьогоднішній день, глобальні щорічні витрати на охорону здоров'я складають приблизно 5,3 трильйони доларів, приблизно 8 % цієї суми втрачається через шахрайство та медичні помилки. При цьому приблизно 10 % світового обороту фармацевтичної промисловості базується на продажі фальсифікованих засобів.

Факторами, які впливають на фальсифікацію лікарських засобів також є: висока ціна на лікарські засоби дуже вигідною реалізацію фальсифікованих лікарських засобів; розвинута система покупок населення через Інтернет та пошту дозволяє вийти на покупця, минаючи добре контрольовану офіційну мережу дистрибуції; дуже велика складність законного доступу виробників країн, що розвиваються на

ринок лікарських засобів розвинених країн в сукупності ці факторами провокують їх на незаконні дії. Звісно, ліки є особливим товаром на якому споживач найменше схильний економити, тому підробка лікарських засобів є одним з джерел незаконного прибутку [6].

8 вересня 2011 р. Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання фальсифікації лікарських засобів», яким внесено зміни до Закону «Про лікарські засоби», Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів а також Кодексу України про адміністративні правопорушення. Кримінальний кодекс (далі – КК) України доповнено новою статтею «Фальсифікація лікарських засобів або обіг фальсифікованих лікарських засобів» ст. 321-1, яка передбачає кримінальну відповідальність за фальсифікацію лікарських засобів або звернення фальсифікованих лікарських препаратів, тобто умисне виготовлення фальсифікованих лікарських засобів, а також придбання, перевезення, пересилання або зберігання з метою збуту або збут завідомо фальсифікованих лікарських препаратів, якщо такі дії створили загрозу для життя чи здоров'я особи, або вчинені у великих розмірах. У ч. 4 ст. 321-1 КК України містяться також кваліфікуючі обставини і дії, при виконанні яких особа звільняється від відповідальності. Відповідно до цієї статті за умисне виготовлення фальсифікованих лікарських засобів, а також придбання, перевезення, пересилання або зберігання з метою збуту, зловмиснику передбачені такі санкції: штраф від тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавлення волі від 3 до 10 років [3].

Законом України «Про лікарські засоби» визначено, що фальсифікований лікарський засіб – це лікарський засіб, який умисно промаркований неідентично (невідповідно) відомостям (одній або декільком з них) про лікарський засіб з відповідною назвою, що внесені до Державного реєстру лікарських засобів України, а так само лікарський засіб, умисно підроблений у інший спосіб, і не відповідає відомостям (одній або декільком з них), у тому числі складу, про лікарський засіб з відповідною назвою, що внесені до Державного реєстру лікарських засобів України [2].

Кримінальна відповідальність настає тільки у разі умисного виготовлення, придбання, перевезення, пересилання чи зберігання з метою збуту або збуту фальсифікованих лікарських засобів.

Відповідальності підлягають відповідні особи тільки у разі завідомо фальсифікованих лікарських засобів. Іншими словами, працівники аптечних закладів нестимуть відповідальність, якщо: свідомо закупували та реалізовували фальсифіковану продукцію; були проінформовані про те, що продукція є фальсифікованою (наприклад, приписом Держлікслужби України), але не вжили заходів щодо її

вилучення з обігу та знищення [4].

За контрабанду фальсифікованих лікарських засобів у Кримінальному кодексі України тепер також встановлена відповідальність у вигляді позбавлення волі на строк від трьох до восьми років з конфіскацією фальсифікованих лікарських засобів, що були предметом контрабанди [1].

Україна останньою з країн Європи та навіть СНД запроваджує кримінальну відповідальність за фальсифікацію лікарських засобів або обіг фальсифікованих лікарських засобів. Внесені зміни в цілому мають зробити економічно не вигідним виробництво та збут фальсифікованих лікарських засобів і спонукати винних у таких діях осіб відмовитися від подальшої злочинної діяльності й тим самим знизити загрозу для життя та здоров'я населення України.

Література

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р.: за станом на 17.01.2012 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

2. Про лікарські засоби: Закон України від 4 квітня 1996 р.: за станом на 13.01.2012 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/123/96-вр>.

3. Про внесення змін до деяких законів України у сфері охорони здоров'я щодо посилення контролю за обігом лікарських засобів, харчових продуктів для спеціального дієтичного споживання, функціональних харчових продуктів та дієтичних добавок: Закон України від 20 грудня 2011 р.: за станом на 20.12.2011 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4196-17>.

4. Впровадження кримінальної відповідальності за умисну фальсифікацію лікарських засобів [Електронний ресурс] // Рівненський обласний науково-практичний тижневик «Медичний вісник». – 2012 – № 2. – Режим доступу: <http://medvisnyk.org.ua>

5. Київрада підтримує запровадження кримінальної відповідальності за фальсифікацію ліків [Електронний ресурс] // Щотижневик «Аптека». – 2010. – Режим доступу: <http://www.apteka.ua/article/62387>

6. Фальсификация лекарственных препаратов: проблемы и перспективы [Електронний ресурс] // Провизор. – 2005. – № 6. – Режим доступу: <http://www.provisor.com.ua>